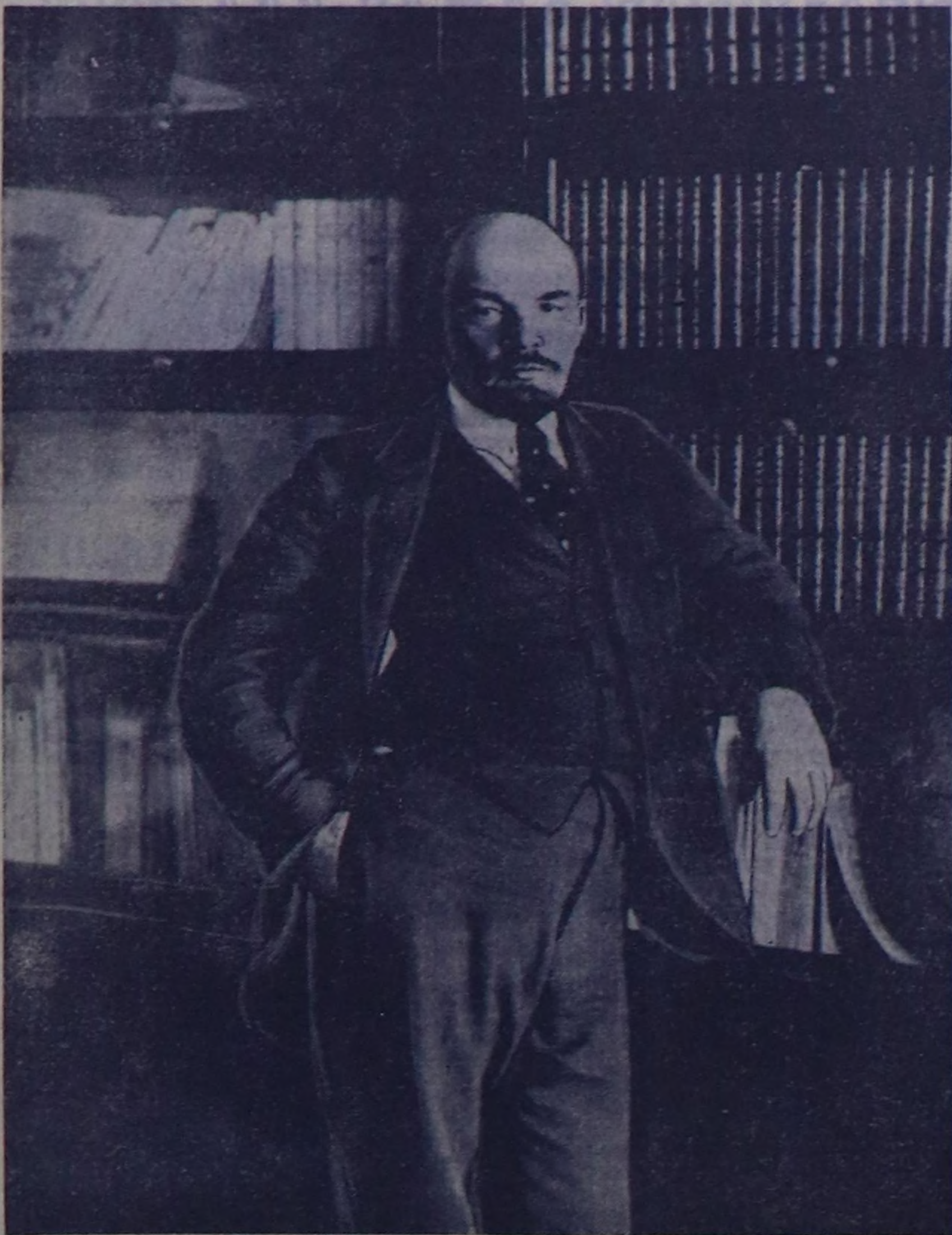

ЛЕНИНИЗМ ДЕЛГЕРЕЗИН!

Бүгү чурттарның пролетарийлері, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 96 (10081)

1976 чылдың апрель 22, четверг

1925 чылда
үлдөөлгөттүгөн

Өртөө
2 көп.

ВЛАДИМИР ИЛЬИЧ ЛЕНИН

В. Маяковский.

Уе кеади —
Ленинни тоожуп эгеледим.
Ажы-шүжүг арым бербөөң,
ынчалза-даа
Үүзе-качыгдала кымыл-алай
балыг болуп,
Аарып кээрге үе келген дээрим ол-дур.
Катап база Ленинниң лозундарын
казырмалы хадымт, үс.
Караң чакың шалбааландыр
токмеш чоор бис —
Ленин ам-даа диярларлар
артык дияр.
Идегедиг чепсек болгаш
күш — билинбес ол.
Кургаң черге чорза-даа,
кижи — хеме ышкан.
Хуу-салым

(Шүлүглелден үзүндү)

хонуу сапан,
назылааже,
Эддеп-эриң, хирлиг,
чүдөк курттар хавым
Эгениске чыгышыа бээр.
А оон, каржы шуурган
оттур салдаш,
Алдың хүнүн чыгыңа көөп,
эрт-кештен
Чалгыс, баларың
ногаан салым, медүзалар
Чиндирген митпек назым
хоора оон арыглаар бис.
Революцияга улам ханымлаар дээш,
Мен бодум Ленинни бопал чораш
шүгүдүр мен.
Эжен-өндөрик бо одуругарым
бизип кааптың.

Мегелепкең оолак ышкан
сестин ор мен.
Мерген угааның, кижизат,
бузуг-ла —
Ленинниң улаң чаагай хаван дуглай
Илп-миччеп озадайлап клар боор
Мээң сеткил-чүрөөм дүвүрөп чор.
Чүк-чүктен чыскаал-кылаш,
маволейлер,
Чүдүлгениң доктадып каан бузалы
Баажыланган макталган чүлазыңа
Ленинниң эң бөдүүн моңууң
Имнестепти каарыңдап
коргар-дыр мен.
Каастап ораң көпкөста дөг,
шүзүүм хоозун болбазым дээш,
Караам огуң камаары дөг
сирдеп чор мен.
Шыгыч чүрөөм бадылаң —
хулаагемниң
Шымылгаам бизип деп албадым.

«Ленинчи идеялар делегей хөгжүлдөзүнүн бүгү
корудулгазынга эң ханы салдары чедирген болгаш
ам-даа чедирип турар. Владимир Ильич Ленинниң
ады оон идеянын өлүм чогу, оон кылган ажыл-
херээниң өлүм чогу ышкан, өлүм чок... Ленинчи
ажылдарнын үнелеп четтинмес арыннары бодунун
ужур-дузанын бистиң хүнперивисте-даа хевээр ар-
тырып турар. Ленинизм — революстү демиселдин
болгаш чаа нийтилер тургузуушкунунун эң парын
айтырларын шиптирлээринге теоретиктиг үнде-
ани болур».

(«Владимир Ильич Ленинниң төртүтүгөн хүнүн-
ден бээр 100 чыл оонга белеткедер дуайында»
СЭКП ТК-ниң доктаалындан).

СЭКП Тыва обкомунда

Республикага коммунистиг субботниктиң түңнелдериниң дугайында

В. И. Ленинниң төртүтүгөн хүнүндөн бээр 106 чыл оон-
га тураскалган коммунистиг субботникти бүгү чуртка ыш-
наш, 1976 чылдың апрель 17-де республикага эрттирген.
Республиканың 116,3 муң ажылчы чоннары субботникке
киришкен, үлөтүрүнүң болгаш транспорттук бузурлуге-
ринге, колхозтарга болгаш совхозтарга, туруга база улус
ажыл-агыйының өске-даа адырларына, а ол ышкан хоорай,
суурларны чагайжыдарына шудургу ажылдаан. Баштайгы
медээлер-биле аларга, республиканың ажылчы чоннары ний-
тизи-биле 153,2 муң рубльди ажылдаан болгаш ону беш чыл-
дың фондусунче шилчипкен турар. 587 муң рубльдин анзы-
буру продукциязын, оон иштинде — 156,1 муң рубльдин
үлөтүр продукциязын бузуруп үндүргөн. Субботник хүнүн-
де: даг-агун — 160 тонна, туубуну — 80 муң кезек, эл-
тей салыр демир-бетону — 141 кубометрин, мебельди — 3,2
муң рубльге, дилген материалдарны — 363 кубометрин, да-
ранылга кылыгларын — 11,3 муң рубльге болгаш өске-даа
продукцияны бузурган. 197 муң рубльдин тууг-монтаж
ажылдарын күүсеткен. 16,8 муң тонна чүбүтү сөөткөн, 11,6
муң гектарың шыгын базырған, 846 тонна органиктиг че-
миччилдигелерин сөөртүп таккен, 466 тонна демир-дести
чыгган.

Коммунистиг субботник хостуг күш-ажылдың бузулг ба-
йырлаа, ажылчы чоннарың бедик мадерелдиниң болгаш
патриотизмин, В. И. Ленинниң чагыларынга оларның чэй-
гылыш чон ышчызымың, Коммунистиг партияны долгандыр
бузулбас сырый наттышканын, СЭКП-ниң XXV съездини-
ниң төөгүлүг шиптирлерин амдыралга боттандырар, 1976
чылдың планнарын база хүлээлгелерин күүсөдир талазы-биле
улам-на эрес-шудуругу ажылдаар шиптирлериниң чайыннал-
чан көргүзүү болган.

Ажылчыларга, колхозчуларга, инженер-техниктиг ажыл-
дакчыларга болгаш албан-жаакчыларга, күш-ажылдың хоо-
чуннарына, Совет Армияның дайынчыларына, студентилер-
ге болгаш өөреникчилерге — коммунистиг субботникке кириш-
кен бүгү ижиликтерге СЭКП обкому чуректин ханызындан өө-
рүп четтиришиникин илергейлеп, оларның субботник хүнүн-
де илерзэн күш-ажылчы эрес-соруутугу чоруу СЭКП-ниң XXV
съездиниң шиптирлерин чедишиникин боттандырарынча,
күрүнө планнарын база социалистиг хүлээлгелерин хуусаа
бетинде күүсөдиринче угланган хүн бүрүнүң күш-ажылынга
үргүлчүлзөн турар дээрзинге быжыг бузурады илергейлзэн.

ЛУДР-ниң партия-казак делегациязы Москвада

СЭКП Топ Комитетиниң бол-
гаш ССРЭ-ниң чазаның ча-
лааны-биле Лаос Улус-Демо-
краттыг Республиканың Улус-
чу революстуг партиязын
болгаш чазаның ЛУДР ТК-
ның Чингине секретари,
ЛУДР-ниң Премьер-Министри
Кейсон Фомвиханга баштапкан
делегацияны албанын аян-чо-
руун кылып Москвада апрель-
дин 20-де чедип келген.

ЛУДР-ниң болгаш ССРЭ-ниң
күрүнө туктары-биле шимеш
казетаан аэродромга самолёт-
тан эш К. Фомвиханни болгаш
делегациянын өске-даа кел-
гүштерин СЭКП ТК-ның По-
литбюро келжигүнү, СЭКП ТК-
ның секретари М. А. Сулов,
СЭКП ТК-ның Политбюро ке-
жигүнү, ССРЭ-ниң Министрлер
Чөвүлелиниң Даргазы А. И.
Косыгин, СЭКП ТК-ның Полит-
бюро келжигүнү, ССРЭ-ниң
даштыкы черектер министри
А. А. Громыко болгаш албан-
чы өске-даа ижиликтер чүре-
тин, ханызындан, акы-дуума-
лышкы буз-биле уткуп алган.

Совет-лаос чугаажымын-
шынар апрельдин 20-де
Кремльге эгелеэн.

Мыза каржы турарлар бол-
за:

Совет таладан — СЭКП ТК-
ның Политбюро келжигүнү,
СЭКП ТК-ның секретари М. А.
Сулов, СЭКП ТК-ның Полит-
бюро келжигүнү, ССРЭ-ниң Ми-
нистрлер Чөвүлелиниң Дарга-
зы А. И. Косыгин, СЭКП ТК-
ның Политбюро келжигүнү,
ССРЭ-ниң даштыкы черектер
министри А. А. Громыко, СЭКП
ТК-ның Политбюро келжигүнү,
ССРЭ-ниң камгалаа министри
А. А. Гречко, СЭКП ТК-ның
кежигүнү, даштыкы салды ми-
нистри П. С. Патолицев,
СЭКП ТК-ның келжигүнү, ЭХКК-
ның даргазы С. А. Скачков;

Лаос таладан — партия-казак
делегациязынын составы:
ЛУДР ТК-ның Чингине секре-
тары, ЛУДР-ниң Премьер-Ми-
нистри Кейсон Фомвихан (дел-
егациянын башыны), ЛУДР
ТК-ның Политбюро келжигүнү,
Премьер-Министриниң оралак-
чызы, ЛУДР-ниң даштыкы че-

ректер министри Пхун Сипа-
сет, ЛУДР ТК-ның Политбюро
кежигүнү, ЛУДР-ниң Дээди
национал хуралының Даргазы-
нын ораакчызы Сисомфон Ло-
пансай, ЛУДР ТК-ның келжигү-
нү, ЛУДР-ниң Министрлер Че-
вүлелиниң Президиумунун ча-
ныда министр, ЛУДР-ның
Кол штавынын начальниги Си-
сават Кеобунпхан, ЛУДР ТК-
ның келжигүнү, үлөтүр бо-
гаш салды министри Майсук
Сайсумфенг, ЛУДР ТК-ның ке-
жигүнүгө кандидат, информа-
ция, пропаганда, культура
болгаш туризм министри Си-
сала Сисан. ЛУДР-ниң ССРЭ-де
эчини Камфун Туналом.

Чугаажымыншынарның чо-
рудулгазында совет тала
СЭКП-ниң XXV съездиниң
төөгүлүг шиптирлерин совет
улустун амдыралда боттанды-
рып турарынын дугайын, тай-
бынны болгаш улустарын
айыл чок чоруун, оларның
хостугу болур өргезин, хамаа-
рышпас чоруун болгаш социал
депшигени хандырылгыс уга-
ланган СЭКП-ниң база Совет
күрүнениң даштыкы политик-

тиг ажил-чорудулгазын дугайын
лаос делегацияга информ-
маштап дымнаткан.

Национал-демократтыг ре-
волюциянын тилдегенини
түңнелде лаос улустун амы-
дыралыга болгаш үнденин
чаарылгаларын дугайын, а
ол ышкан чурттуң экономика-
зын катап тургузарынын бол-
гаш хөгжүдериңиң талазы-биле
хемчегелерин дугайын ЛУДР-
ниң делегациязын чугаалаан.
Лаос улустун демиселиниң бү-
гү-де үс-чадаларында бүгү та-
ламы болгаш үс-түңнелдег
дуулаачылык дээш СЭКП-ге,
Совет Эвилелиниң чазаның
болгаш улустунга ханы өөрүп
четтиришиникин делегация
Лавстун Улусчу-революстуг
партиязынын болгаш бүгү лаос
улустун өмүзөзүндөн илергей-
лзэн.

СЭКП-биле ЛУДР-тун бол-
гаш ССРЭ-биле ЛУДР-ниң ара-
зында найыралды база кады
ажылдакчылыгы улам ылай
хөгжүдериңин айтымыларын,
а ол ышкан кайы-кайымынга
сонуургадыр болуп турар де-
легей айтырларын чугаала-

жымыншынарның чорудулга-
зында тодаргайлап көргөн.

Чугаажымыншынар эге-
лээриниң мурунда эш К. Фом-
вихан ЛУДР-ниң партия-ча-
зак делегациязынын ССРЭ-ге
баштайгы аян-чорук кылып
келгени-биле холбаштыр,
ЛУДР-тун болгаш лаос улус-
тун СЭКП-ге база совет улуска
өөрүп четтиргениниң демдө
кылым тураскаал туку совет
улустукчуларга тыгылган. Кы-
зыл өстө өрс болгаш лаос
дылар кырында алдын уза-
лып-биле мынча деп сийнип
каан: «Ий партиянын болгаш
ийи чуртун — Лавстун болгаш
Совет Эвилелиниң улустары-
нын аразында акы-дуума най-
ырал болгаш дайынчы сзыш-
сеткил каттыштырылганы мон-
гези-биле быжыгып туруну».

Эш М. А. Сулов тураскаал
белек дээш чуректин ханымын-
дан өөрүп четтирген.

Совет-лаос чугаажымын-
шынар апрель 21-де Кремльге
доозулган.

(СЭТА).

ТӨРЭЭН ЧУРТТУН ШАННАЛДАРЫН ТЫВЫСКАН

Бо хүннерде бүгү совет чон
партиянын төөгүлүг XXV
съездиниң шиптирлерин
амдыралга боттандырар дээш
перспективтиг сорулгаларына
хей-аат кирген чурттап,
ажылдап турар. Бистиң чур-
тувугуң мылаан-мылаан
ажылчы чонунуң демилг күш-
ажылчының түңнелде кылын
чорутуш акыл-херээ XXV
съездиниң документтеринде
эң тодаргай-биле илереттин-
ген.

Съездиниң шиптирлериниң
оудуругу бүрүз Ленинни пар-
тияны, оон Топ Комитетиниң
кижи дээш, кижизип чаагай
чоруу дээш ала сагыш са-
лашкымы-биле сийнипкен.
Эрткен тоску беш чылда
республиканың эмирлери ба-
ла-ла ажалың чонун кады
дээш, кижизипке кадышыл-
дын өөрүшкүзүн аңгыда бээр
дээш күжөжипкенин аңыл-
даан. Коммунистиг пар-
тия, Совет күрүнө эмирлерин
күш-ажылды бедик-биле үн-
дөш, бодук эмирлер чазактың
орденнери болгаш медалла-
ры-биле шаңнаткан.

Хоорайның медицина ажыл-
дакчылары, эмирлер, хой-пи-
яның тодээлекчилери Кызыл
политтехникамын хураалар
залында ол бедик шаңналдар-
ны тыгылганга тураскааткан
байырыг хураалга чыгып кел-
генер.

Хураалды партиянын Кызыл
хооромунун бирги секретари
В. Б. Добромислов ажиткан.

Дараазында СЭКП ТК-ның
кежигүнүгө кандидат, СЭКП
Тыва обкомунун бирги секре-

тары Г. Ч. Шириниң сос а-
гаш, чазактың бо бедик шаң-
налдарын кижизипкени кады
дээш бүгү күзүң берип турар
эмирлерге тыгылган турар бо-
лугу хураал олапай өйдө.
СЭКП-ниң XXV съездиниң
болдургаан бүгү ажылчы чо-
нун политиктиг болгаш күш-
ажылчы бедик көдүрүш-
күчүнү, съездиниң шиптир-
лерин боттандырып кирип-
кениң үзүлде боолу турарын
чугаалаан. Съездиниң түңнел-
деринге доктааш, ол бүгү
партияны, бүгү чурттуң амы-
дыралыда, делегейниң ком-
мунистиг болгаш акылчы
шымчээшкенине шылааргай
болушкун болгаш, съезд
Топ Комитетиниң иштики бо-
гаш даштыкы политика тала-
зы-биле ажал-чорудулгазын
бүрүзү-биле чүдүлгүлзөткөн,
оңу бүгү совет улус бир өй-
сеткилдег деткип турарын ол
демдеген. Эш Г. Ч. Ширини
оон мыай оңу беш чылда ка-
ды камгалакчының ажалдак-
чыларын мурунда турар
турар сорулгаларын чугаа-
лаан.

Дараазында Г. Ч. Ширини
бодук медицина ажалдакчы-
ларына чазактың бедик шаң-
налдарын тыгылган.
Ленин орденни республика
эмигезиниң хирургия салбы-
рының ордендери А. И. Ка-
пушкин, Октябрь Револю-
ция орденни республика эми-
гезиниң салбыр эргелекчи-
ли В. А. Верещагинге, Куш-
ажылдын Кызыл Тул орденни
республика эмигезиниң эми-
чын М. М. Чавзан; «Хүн-
дөөдүн Демдө» орден-

ни кады камгалаа министри
Н. В. Сизых, республиканың
№ 2 эмигезиниң салбыр эр-
гелекчиси А. И. Лиге, Кызыл
хоорайның уруугар эмигезиниң
эмин А. П. С. Петрова
оларга тыгылган.
«Күш-ажылчы шылааргай
дээш деп медалды хоорай-
ның бодуктуда бажымын
эччип Э. К. Норбуга база
Тыва АССР-ниң алдарыг эми-
чын хүндүлүг атты тыгылган
дугайында грамота-бизикти
республика эмигезиниң эми-
чын А. Г. Дыковага тыгыл-
ган.

Чазактың бедик шаңналын
ан тура эш А. И. Капушкин
мыпчат чугаалаан:
— Мээң ажылчымың ол хире
бедик үлөтүрүн дээш Комму-
нистиг партияга болгаш Со-
вет чазакка өөрүп четтирге-
линиң илеретин тур мен.
Моон-лаа сонгар бистин, эм-
чилерин, мурунда хей-хой
ажылдар бер, кижизипкени
кады дээш улам күжөжипкенин
ажылдарымын хүлээп,
бүгү өөрүмүң кыйгырып тур
мен.

— Оңу беш чыл — шылар-
ның акытыг чоруткун кылы

болганда бистер, эмирлер ба-
ра-ла бүгү кижилер-биле бир
демей, эмигезиниң шыларын
экижидер дээш, чаш уруглар-
ны болгаш илерини кадык-
чылы дээш улам эки ажыл-
даар бис. Мен ышкан бөдүүн
эминин ажылды үнелеп шаң-
налы дээш өөрүп четтирге-
лини сестикимниң ханымын
дун илеретин тур мен деп
Э. К. Норбу чугаалаан.

Дүүн, апрель 21-де, Тыва
АССР-ниң Министрлер Чөвү-
лелиниң хураалдар залында
республиканың партия, совет

болгаш профтехиле орта-
шарың улустук бөдүк
ажылдакчыларына ССРЭ-ниң
орденнери болгаш медалла-
ры тыгылган.

Тыва АССР-ниң Дээди Сове-
диниң Президиумунун Дарга-
зы Б. И. Должанов чазактың
бедик шаңналына тодээш
болгаш дээш шаңналдар-
на СЭКП обкомунун өөрү-
лүтүн, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң Президиумунун
болгаш Министрлер Чөвүле-
линиң мурундаан изиг байыр
чедирип, оларны моон соң-
гары амалында улуг че-
дилдиктерин болурун кү-
зөп. Дараазында эш Должа-
нов ССРЭ-ниң Дээди Сове-
диниң Президиумун өмүзө-
зүндөн орденнери болгаш
медалдарын шаңнатканга ты-
гылган, оларның херекте-
ринге кадыгыла берген.

Шаңнатканлар оларны
күш-ажылды бедик-биле үн-
дөш дээш СЭКП Топ Кома-
тединге, ССРЭ-ниң Дээди Со-
вединге, Совет чазакка чүре-
тин ханызындан өөрүп че-
тиргенин илергейлзэн, па-
тияның XXV съездиниң
шиптирлерин амдыралга
боттандырар дээш улам чү-
күдүгү ажалдарын күзүр-
ген.

Бистиң чурт.

ЧУРУКТА: СЭКП Тыва об-
комунун бирги секретари
Г. Ч. Шириниң Ленин ор-
денни Александр Иванович
Капушкинга тыгылган тур-
ганын укап.
В. СЕМЕНКОВИЧНИН ФО-
ТОЗУ.

КИЧЭЭНГЕЙНИ— ХОВУ ТУРЛАГЛАРЫНЧЕ

Барыш-Хемчик районунун тараакжылары онгу беш чы-
дың бирги чылында бедиткен
социалистг хүлээлгени ал-
ганнар. Толантайдырга, па-
рейдизи

[illegible]

ССРЗ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ДАРГАЗЫ
А. КОСЫГИН

Барыш-Хемчик районунун тараакжылары онгу беш чы-
дың бирги чылында бедиткен
социалистг хүлээлгени ал-
ганнар. Толантайдырга, па-
рейдизи

ларни ам-даз чег-
озларни ажил-
рымчалыг бөл-
бербөз. Чашкы-
суттар машина-
тегден база до-
рур.
Ам ажил-агылар-
тукчуларын кел-
бола, тасмы сез-
рындыг эгеден ил-
пестерин дарый чай-
ханаларларын а-
чурттарында таар-
бааларын тукчу-

ССРЗ-НИҢ МИНИСТРЛЕР ЧӨВҮЛЕЛИНИҢ ДАРГАЗЫ
А. КОСЫГИН

ЧЕР АНДАРЫЛГАЗЫ

ДИИШКИНИ

БАЙ-ДАГ БРИГАДАЗЫНДА

A black and white photograph of a group of five people, likely workers, standing in front of a large, light-colored building. From left to right: a woman in a headscarf, a man in a cap, a woman in a cap, a man in a cap, and a man in a hard hat and heavy jacket. They are all smiling at the camera.

гет, Т. Моңгуш, З. Саая, Д. Сат, М. Нелекна, артында С. Тарасенко, А. Ильин,
О. Саая. В. ШАЙФУЛИННИҢ фотолары.

ДЕЛЕГЕЙ БО ХҮННЕРДЕ

БҮЗҮРӨЛ БОЛГАШ КӨДҮРЛҮШКҮН-БИЛЕ

Херек кырында боттут социализмдин артык күштеринин база дагын бүзүрөлдөгүсүн Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын XV съездинин хүлөп алган документтери делегейниң депшилгелиг хой-ниитизинин кичээнгейин калбаа-биле хаара туткан.

Эрткен беш чыл экономиканың болгаш социал политикаының түңнелдеринин талазы-биле Чехословакияда социализм тургузушунунун төгүзүндө эң-на чединикиниң болган түңнелдерге хамаарып деп, Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын ТК-зынын Чингине секретары Г. Гусак съезде онзапал демдеглээн. Бешки беш чылдың сорулгалары дөлдүр болгаш дына хой чүүлдер талазы-биле ажыраттынген. Национал орунга 32 хуу немей өскөн. Чурттуң экономикаың күчүзү база барым үштүң бири каттап улаткан. Бүдүрүшкүнүнүң болгаш оң ажыктыгының өскенине үндөйлөз, дөлдүрөгүсүн социал программаны нүүсүлүр аргалыг болган. Делегейниң социалисттик экономиканың интеграциязының херээде Чехословакия калбаа-биле киреңип турар.

Ынчалажок эрткен орун чики зөөс болган. Нийтиел амыдыралының хой-хей талаларына, оң иштинде экономика-

га, политикага, идеологияга, национал айтырыгы шийтирлээринге 1968—1969 чылдарда барым оппортунизмниң хоралачы ажыл-чорудулганың уржуктарын алып эртер умуз таварышкан.

Съездеги онзапал демдегелер турганын бугаар алырга, чурттуң чединикиниң хандыгын эң чутула чүүлдер болза, чонун эрес-шуудуру ажыл-ижи, Чехословакиянын Коммунисттик партиясының күзүл-соруутуг политиказы, Чехословакиянын социалисттик дам каттыштырылганында баштап турары болгаш оң Совет Заилели-биле аны-дунмалыкы сыры кыды ажылдажылганы болуп турар.

Чехословакия улус болгаш оң Коммунисттик партиязы келир үеке бүзүрөлдөгүсүн соруутуг көрүп турар. Съездинин чүүлүг дөң көргөн чаа, адыгы беш чыл планында ол илергейеттинген. Ол планда нийтиел бүдүрүлгениң бедик темп-биле шэпкын хөгжүдериң көрүп турар, ол чорун национал орулганың хемчээлин 27—29 улаттырган арганы бээр. Чонун хууда хергелги 23—25 хуу немей өзөр. Чехословакиянын Коммунисттик партиясынын XV съездин сайыраңгай социалисттик нийтиелди тургузарының программа болуп сорулганын көдүргөн.

ЧЕДИГИ ШКОЛАНЫҢ 25 ЧЫЛ БОЛГАНЫНГА

АМЫДЫРАЛЧЕ ҮДЕП ТУРАР

Кызылдың №7 школының баштайгы доозукчуларының бирээни Александр Изыннев Улан-Удэе эртем-институтуна ажаллап, ам химия эртемнеринин доктору атты дужаарына белеткен турар. Ол-ла школының доозукчулары Андрей Битинцев, Алексей Жукович, Юрий Ховенев В. Оскал-оолдун тыздыр бөлүгүндө артист... Мындагы даяны уламчылар болза, он-он кыдыраш саазыны негеттивер ийик. Школа тургустунга-ла ам 25 чыл бооп турар. Ол чылдарының иштинде школыны чүс-чүс оолдар, кыстар доозу, «А» деп үжүктөн эгелээш эртемниң бедикте орун илеп, амыдырал-чуртталганың делегемиче чүгелен уткен. Оларын аразында Евгений Чиченин, Владимир Чимх, Геннадий Сандай ышкан Ак-Довурзактын даг-дугу комбинатының, Чаа Шагаан-Арыгыны, Кызылдың туугуларында ажаллап турарлар кайы хой. №7 школының доозукчуу типография ажалчыны Ольга Бзимова — Тыва АССР-ниң Дээди Советинин депутаты.

Школяны доозукчулары калдыг-даа эртемниң, каныг-даа албан-дужаалдыг, доктор, инженер, офицер, депутат-даа болза, оларын школының тургустунган хүнүнүн ийде ажаллап келген башкылар Буш-аалчы Кызыл Тук орденниң эдилекчиси Елизавета Макарова Ченкова, РСФСР-ниң школыларының алдары башкысы Агренна Марселевна Ошенишко, школыны 25 чыл удуруп, башкарып келген директор Лидия Сергеевна Новикова олар Сапа, Андриша, Юра, Гена, Жена, Волода, Оля деп сактып, санап олурарлар.

Кызылдың №7 школыны чүтте Кызылда эес, а республикада ат-аллары негетерин, мурнакчы школынының бээрээни. Школяның өөредилге хуузу сөөлү чылдарда колдунула-ла 99 чедип турар, а шынары 50 хуудан ажыг. Школада өөредилге-кыжизилгелиг ажалдыг байлак дуржулгаң чыгыткан. Башкылар коллективни партия организациязының, дирекцияны удуруттуганы-биле В. И. Ленинниң амыдырал-чуртталганының, ажал-чорудулганының чижээте кыжизилгениң системаны ажаллап кылган. Чыл бүрүдө В. И. Ленинниң төрүтүнүн хүнү — школага улап байыраал. Школада чоруп турар бугу хемчеглер ол чүчүе уланган. Бичин уруглар бирги класска кырген хүнүндө эгелеп Ленинниң библиотеказы чыып эгелээр. В. И. Ленинниң биографиязы, ажалдыгы-биле таныжылга база-ла бирги класска эгелээр. Чижээлээр, үшкү класска пионерге кыргынын мурнуна уруглар Н. К. Крупскаяны пионерлерге чагалы-биле таныжар, чедип класска «Амыктар ажилдеринин сорулгалары» деп В. И. Ленинниң комсомолдун III съездинде чугаазын мак өөренир. А школыны доозуп турарлар «Күрүм болгаш революция» дөң чижээттиг улап чогалдарыны конспектилеп өөренирлер. А оларын Ленинниң библиотеказы он-он томнарлыг бүдүр делгир апарар.

Школяны директору улус өөредилгениң тергенини, Тыва АССР-ниң школыларының алдары башкыны Лидия Сергеевна Новикова партия, комсомол, хой-ниити организацияларына даянып алгаш башкы-

ларың чүтүздүг, ажалгыр, найыралдыг коллективни тургузуп шыдаан. Башкы эртемниң чедип алгаш, №7 школыда күн-ажыгы амыдыралың эгелээр, мында 10-20 чыл ажаллап турар башкылар хой. Оларын күш-ажыл дептеринде демдегели чүтте чалгыс: «Кызылдың №7 школыда башкы кыдыр томуйлаар». Ичылдарга биология башкысы Лидия Варфоломеевна Осипова (18 чыл ажаллаан),

школада партия организациязының секретары Клавдия Ивановна Ярославцева (14 чыл) болгаш өскелер-даа хаммарып. Лидия Сергеевна чоктаа чаш чазактың башкыны — Октябрь Революцияны ордени-биле шаныктанган. Буу Кызылдың №7 школыны ажалының база бир үеделди деп болур.

Шынап-ла, школыны ажалың мактанчыг. Школада 21 класстарын 16-жы 100 хуу өөредилгелиг. Ам бо чылын школыны 86 оолдар, кыстар доозар. Чылдың-на №7 школа 80 ажыг аныктырын улап амыдыралче үдеп турар.

Кызылдың №7 ортук школында өөредилге-кыжизилгелиг ажалына бедик чединикинир дөң кызыл туктарын каш ула тыгынсаң болгаш СССР-ниң 50 чылы аттыг школа деп хүндүлүг атты берген.

М. СААЯ. ЧУРУНТАРДА: Кызылдың №7 ортук школынының директору Л. С. Новикова (оң талызында ийи дугаарында) бөлүк башкылар-биле; 16 классының башкысы В. С. Маваева кичээл эртерип тур (үстүндө чурунта).

А. ЗАЙЦЕВИЧ фотолары.

АКЫ-ДУҢМА КАДЫ АЖЫЛДАЖЫЛГА

ВЬЕНТЬЯН. (СЭТА). «Ан-12» дээр ийи совет транспорт самолёттары Вьетнамның чынында делегей аэропорту «Ваттайн» ийи хүнго чылды шондурган бетон далай-доңго хопунак. Ол чурттуң шапкынал экономикаыңа каттап тургузарына болгаш хөгжүдериңе эртекжик чутула болуп турар ээлчегин чүктүрер олар Лаоска чедире бергени ол.

Анык республикага берге үеде Совет Вьетам бир дугаарында дуаламы берген. Далай чылдарында америка бомбаларын порткан, дөлдүр чоруп уруга таварышкан кыжылың өскөн, төрөп черлеринде каттап чедирер-биле

дажыттарына совет самолёттар киришкен. Лаостун хамаат уукар чүдүтүң ажалын совет специалисттер айлал таарыштырып турар. Совет Вьетамныкың барган инженерлер болгаш техниктер дагы мөжү Сюенкуангика оруктар болгаш көвүрүлгелер турданын белеткел ажалдарын чорудуп турар. Келир үеде Лаостун чаа пайысалы чогуу-на ала тургустувар. Ол төлөвлөдү Лаостун боттадыларында дөңгөшкөн СССР португуру турар. Келир үеңи хоораймың тургустувар черинде улап нефть шыгыамырың база амгы үеңи эмигелгелер совет дуаламчы-биле дерип тургу-

зар дугайында дугурулгаларга чаа ат салган.

Ам Лаоска ажаллап турар совет специалисттер биле ук черинд чопуңуң аразында найыралдыг харылаалар тургустунган. Куба медиктери, ГДР-ден болгаш социалисттик дам каттыштырылганың оскен-даа чурттарында келген специалисттерин лаостар чылы-биле уткуп турар.

Социалисттик чурттар-биле, бирти ээлчеге СССР-биле Вьетнам-биле кады ажалдажылганы база бугу талалыг аразыкталарын хөгжүдериң Лаос Улус Демократия Республикаың дагыкы политиканың үндөшүн болу берген.

ШИИТПИРЛИГ САГЫНДЫРЫШКЫН

РИМ. (СЭТА). Тель-Авивтен кыды кээр турар медиктерин бугаар алырга, Израильниң Коммунисттик партиясының ТК-зының Политбюро кеңешчиг, кассеттик депутат Т. Туби Израильдиң «айым чон чорун камгалаар» деп сымал-биле Ливанниң иштинки черектеринге Израильдиң чазаның холгаарлар деп турар болалдарына улап шийтирлелиг сагындырыгы кылган. Херек кырында Израильдиң чазан чар араб девискерлерин эжелеп алыр. Палестинаныкы араб улаузуңу национал-хосталгалыг шийтирлелигине соруушкуну таварыштырар. «Ливанни демократия болгаш депширлелиг аразыкталары болдурубас болуп турар деп, Т. Туби парламентинде чүчүе чугаалаш, ажаллап Израильди болгаш бугу Чооку Чоон чүктү чаа дайны үскүлениш-кирипериңе кирип тырта берип болур ол чергалыг өңүк-тоңгөзлүг башкыга улап Рабииниң чазан коммунистер шийтирлелиг-биле сагындырып турар деп, кассеттик депутат меддеглээн. Ливанга улап өңүк-тоңгөзлүг чорутканың политиказы, араб черлерин эжелеп турарын үргүзүлүр, Чооку Чоон түк кризисин тайбын айлал шийтирлелиг-биле шийтирлелиг Израильди бодуна улап алындыг болуп турар деп ол онзапал демдеглээн.

Г. КИССИНДЖЕР АФРИКАГА ЧҮГЕ БААРЫЛ?

ВАШИНГТОН. (СЭТА). Күрүм секретары Г. Киссинджер Чооку хүндерде Африка диче чорукчуң кыдыр, ийи-чол оң кады чеди чуртка бавар деп, күрүм департаментиниң дыйнаткан.

Рексисың бугу-чурмуларын, хамыктың мурнуна Моруу-Африка Республикаың расписи бугу-чурму дөңгөшкөн улашкан Африкага америн политика болуп бак кыдыр көргүсүн-биле база ол диче хой-хей чурттары-биле Вашингтонун харылааларыңа шыгыш барылааларыңа болдуруганы-биле ол чорукчуң холбошкан болуп турар.

«Делегейниң ол девискеринге Каттышкан Иштаттар-ның улаанышкыны ажалдажылганы» дугайын хой-хей конгрессменер ам амыкы-биле чугаалап, оң эң-не бүзүрөлдөгүсүн болза Ангоса болушкунуңа АКШ-тың туружу болуп деп демдеглэп турар. АКШ мурну-африка интервенциялар-биле кады, АФР-нун дүрүм бугаар чазанга улап дамыла-дайып турган үймөктөң бөлүскөжикширерин талашына турганы билидирит болу-ла.

Африкага америн улаанышкының бодулааның дугайын Ангоса Улус Республиканың делегейиң калбаа-биле хүлөп көргөн херчелди турар. Амгы үеде чедир АФР-нун чүс хире чурттар, оң иштинде Африканың 60 ажыг күрүмелери хүлөп көргөн. Ангоса-биле дипломаттыг харылааларын ам-лаа тургустуварыңа АКШ-тың аразында АКШ, КүР болгаш Египет кирип турар. Африкага америн политиказы өскөрүлгө чок кыдыр көргүзүр дөң, Африка чурттарына саалдар чедирерип Г. Киссинджер орадылар деп, америн параладык политиканың тайылырларкылары онзапал демдеглэп турар. Күрүм секретарының Итерияга барып ол чурттуң чааа чөңгөш-революция факталы билип Вашингтонун улаанышкынына африкаларын таарышмас чорун тодаргай көргүзүп турар.

ПОРТУГАЛИЯДА СОҢГУЛДА КАМПАНИЯЗЫ

ЛИССАБОН. (СЭТА). Португалияда соңгулда кампаниязы сөөлүгү чадамыңе кирип турар. Чурттуң чаа хоойлу-дугаа органы—республика хуралына соңгулдарыңа педеля чептес үе эркенде болур.

Демократтыг күштеринин каныгы эвни бийлигтарының парламентинге чөп үзөлдүг хой кеңикти база чөп үзөлдүг чазакты тургузарының чутула улау-дугаа Алваро Куньял Каштру Бердине болган митингке чүе чугаалап база каттап онзапал демдеглээн. Соңгулдарга реакцияны партиялар тилээр чорук ужуу-дүржөк аажылашкыны-нарын, ажалчы чопарың эрге-ажыктарыңе доран калашкының болдурур, дарады күштелдирер, аграр реформалар болгаш националлардан ололаларыңа чедирер деп ол айткан. Коммунистер өспөндүлүк-биле эвилдедилер дөң туржун база млыг эң-не эргежок чутула деп сактап турар дээрин КПИ-ниң Чин-

гыне секретары демдеглээн.

КПИ-ниң дамымы-биле республика хуралына Португалия, Авейруту, Браганша, Вилла-Реалды болгаш Визеуну соңгулда окруттарында соңгулдар кыдыр бүртүктүргөн хамаарышкан кандидаттар кады кылган меделдери тараткан. Чоон үзөлдүг күштеринин чалгыс эвни бийлигтарының барым үзөлдүг күштеринин ийишкелчигиңе негеп турар деп ол меделдеде онзапал айткан.

ЛИССАБОН. (СЭТА). Республика хуралына соңгулдарга чедир бир ховун бурун-гаар, апрельниң 23-тен 24-че дүвөшүндө албан хуузу-биле соксап турар ужурул Португалияда соңгулда кампаниязы доостур үе-чадамыңе кирип. Согушарыңа айтыш турары-биле алырга, соңгулда мурнуңуң ады муң ажыг митингилерин болгаш хуралдарын эртериптир, оларга 2-3 миллион киши—чуртта дамылааттырган бугу соңгулчуларың бары-ла кезип ки-

ришкен. Республиканы дөңдү хоойлу-дугаа органына соңгулдарга бодуламы-биле кандидаттарын депширкен чурттуң бугу-се политиктиг партияларының төлөзөкчелери боттарының туруштарыңа тайыбырлап чугаалаан.

Португалияны Компартиязының чоктаа чаа эртерипген митингилери экономика талашы-биле коммунистерниң сорулгаларына турсааттырган. Уластүргө националлар-дыкы камгалаарыңа, аграр реформалар дүрөп боттадыларының, бүдүрүгеге ажалчып контролду болгаш ажалчың бот-эргелелиг үрөтүлсэдиг хандырамың эргежок чугулазын КПИ-ниң чөң-лөзөкчелери онзапал демдеглэп турган. Оң-биле чергалаштир Португалияга чаа, планныг экономикамын тургузарыңа КПИ чүтүп турар, мындыг экономикага кол оордуу курне сектору ойнаар алаар дээрин база-ла демдеглээн.

ИТАЛИЯ. Сицилияның Валь-ди-Беличе районун чурттап чылар ол черни чонунуң чурттап турар кедегей аар-берге байдалдарыңа уауранышкының меделгээр дөң Италияның найысалыңа чедип келген.

Валь-ди-Беличе район 1968 чылдың январьда болган чер шимчээшкениңден күштүү-биле качыгдан. Ол халалыг болушкуннардан бээр элзэн каш чылдар эртен-даа болза, амга чедир 70 муң киши кеңигер барангага сымарлап чурттап уруга таварып турар.

ЧУРУНТА: Валь-ди-Беличениң чурттапчыларының Римниң Венеция шөлүндө чынаалы. Планатта: «Валь-ди-Беличе—нацияның чүдөң-бужар чоруду» деп бижжэн.

ЮПИ—СЭТА-ның фотозу.

ЯПОНИЯДА

Японияны күрүм болгаш хуу секторларының транспорт ажалдажылганы ажал телеиниң дык бөдирин негези, 72 шактыг бугу-ниити ажал соксадышкыны эгелээниң дугайын Токуюн солунары дыйнадып турар.

Редакцияның АДРЕЗИ: ИИДЕКС 667000

Кызыл. Шетинкина-Кравченко кудумчуу бажы №3 ТЕЛЕФОННАРЫ: Редакторун 2-24-63, редакторун ораакчыларының 2-35-24, 2-31-75, Тираж 17146. ЧАГЫГ №1314. ПРОПАГАНДА КИЛДЫЗЫН 2-31-75, харышсалыг секретарының 2-23-54, партияны амыдырал килдизин 2-37-13, кудумчуу килдизин 2-23-54, КОЛАЗ АЖАЛ-АЖЫ КИЛДЫЗЫН 2-21-47, үзөтүр килдизин 2-22-64, кагаз килдизин 2-41-27, информация база совет тургузат килдизинин 2-20-60, корректорларың 2-27-41, бухгалтерияны 2-12-45, солун келбей барганда 2-32-75 телефончо долгаар.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА 6 КАТАП ҮНЕР